

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 22 Cdo 1925/2021, ECLI:CZ:NS:2021:22.CDO.1925.2021.1

Číslo: 77/2022

Právní věta:

Vlastníku pozemku, na kterém je bez právního důvodu umístěna cizí věc, nelze odepřít ochranu podle § 1042 o. z. jen proto, že věc přemístil, třeba i na jiný svůj pozemek, aniž byly splněny podmínky svépomoci dle § 14 odst. 1 o. z., měl-li k tomu rozumné důvody. Ty mohou být hospodářské (umístění věci na určitém místě brání hospodářskému využití pozemku), nebo i jiné (např. věc tak, jak je umístěna, pozemek hyzdí).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.08.2021

Spisová značka: 22 Cdo 1925/2021

Číslo rozhodnutí: 77

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Vlastnictví

Předpisy: § 1042 o. z.

§ 11 o. z.

§ 14 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [22 Cdo 4884/2015](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. [22 Cdo 2886/2014](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2015, sp. zn. [22 Cdo 4065/2014](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. [22 Cdo 604/2013](#)

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 1. 2014, sp. zn. [17 Co 423/2013](#), uveřejněné pod číslem 5/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5.

2. 2021, sp. zn. 7 Co 1118/2020, ve výrocích III. a IV. a věc v tomto rozsahu vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci (původně spolu s M. Ž. i V. V. jako spoluvlastnice pozemků) se domáhali vyklizení pozemku par. č. 1, zapsaného na listu vlastnictví 2, v katastrálním území O. a pozemku par. č. 3 a par. č. 4, zapsaného na listu vlastnictví 5, v katastrálním území P., a uvedení obou pozemků do původního stavu. Předmětem vyklizení měla být navezená hlušina ve vlastnictví žalovaného.

2. Okresní soud v Písku („soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 30. 10. 2019, č. j. 9 C 143/2015-330, žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení.

3. Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 5. 2. 2021, č. j. 7 Co 1118/2020-421, po zpětvzetí žaloby zrušil rozsudek soudu prvního stupně jen ve vztahu k žalobkyni V. V., řízení zastavil a uložil ji povinnost k náhradě nákladů řízení (výrok I), dále rozhodl, že žalovaný nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení ve vztahu k žalobkyni V. V. (výrok II), potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k žalobci M. Ž. ve výroku I a změnil jej ve výroku II o náhradě nákladů řízení (výrok III) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení ve vztahu mezi žalobcem a žalovaným (výrok IV).

4. Ve věci jde o toto: Žalobci v roce 2008 prodali žalovanému pozemek 3 v k. ú. O., žalovaný pak na tento pozemek navezl zeminu v úmyslu provést na pozemku terénní úpravy. Rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 31. 7. 2013, č. j. 7 Co 97/2013-291 bylo poté určeno, že vlastníky sporného pozemku jsou žalobci, neboť kupní smlouva mezi účastníky je absolutně neplatná. Žalobci pak poté, co marně vyzývali žalovaného k odvozu hlušiny, resp. k uvedení pozemku do původního stavu, v prosinci 2014 nechali převézt část navezené hlušiny ve vlastnictví žalovaného z pozemku p. č. 3 v k. ú. O. na pozemky parc. č. 1 v k. ú. O. a parc. č. 4 v k. ú. P. (a na třetí pozemek, který již není předmětem sporu) ve vlastnictví žalobců; na těchto pozemcích je nadále bez právního důvodu umístěna hlušina ve vlastnictví žalovaného, a žalobce se domáhá jejího odstranění a vyklizení pozemku. Přemístění hlušiny odůvodnili žalobci též tím, že tato z hlediska stavebního práva nepovolená úprava komplikovala zamýšlený prodej pozemku.

5. Odvolací soud – podobně jako soud prvního stupně – konstatoval, že žalovaný sice zasáhl do vlastnického práva žalobců, nicméně jednání žalobců, spočívající v převozu hlušiny, vyhodnotil jako nedovolenou svépomoc, překračující meze § 14 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („o. z.“). K přemístění hlušiny došlo za situace, kdy již probíhalo řízení u soudu prvního stupně, mimo jiné i o vyklizení pozemku par. č. 3. Nebyl žádný důvod nevyčkat výsledku tohoto řízení a z ničeho nejde usuzovat, že by zásah soudní moci nepřišel vůbec nebo přišel pozdě. Protiprávní jednání ze strany žalovaného nehrozilo a protiprávní stav trval již řadu let. Svěpomoc žalobců tak nesměřovala k legitimní ochraně práva a je nepřipustná (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 9. 2007, sp. zn. 29 Cdo 365/2006 – zřejmě jde správně o sp. zn. [25 Cdo 365/2006](#)). Pokud žalobci svépomocně odvezli hlušinu z jednoho pozemku na jiné, pak tato nedovolená svépomoc nepožívá ochrany a žalobci se tedy nemohou úspěšně domáhat vyklizení pozemků.

6. Odvolací soud nepřisvědčil tvrzení žalobce, že odstraněním hlušiny z pozemku plnil povinnosti vyplývající ze stavebního práva, resp. z rozhodnutí stavebního úřadu (tuto otázku však dovolací soud vzhledem k vymezenému důvodu přípustnosti dovolání považuje v dovolacím řízení za nevýznamnou).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti výrokům III a IV rozsudku podává žalobce („dovolatel“) dovolání, které opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád („o. s. ř.“), neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla vyřešena. Touto otázkou je „zda je nedovolenou svépomocí přemístění movité věci ve vlastnictví žalovaného z jednoho pozemku žalobců na další pozemek žalobců, přičemž tím není žalovanému způsobena žádná škoda, ani tím nejsou žalovanému způsobeny žádné další náklady“ Dovolacím důvodem je nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

8. Dovolatel uvádí, že společně se spoluvlastnicí V. V. coby původní žalobkyní jednali v mezích svépomoci, neboť předcházeli hrozcím škodám (správní sankci a povinnosti odstranit „stavbu“), spolupracoval se stavebním úřadem a odstranil nedostatky stavby, které způsobil žalovaný, jenž je celou dobu pasivní. Dovolatel s původní žalobkyní pouze přemístili hlušinu z jednoho svého pozemku na druhý v jejich spoluvlastnictví, nemůže se jednat o zásadní zásah do vlastnického práva žalovaného. Chtěli pouze řádně vykonávat své vlastnické právo k původně zavezenému pozemku. Oba soudy konstatovaly, že žalovaný si počínal protiprávně, když pozemek zavezl hlušinou a nechal ji tam ležet. Žalovanému však nevznikla žádná škoda a ani se náhrady škody nedomáhá. Podle dovolatele nelze trestat vlastníka pozemku, když protiprávní stav zavinil žalovaný, který ani nevyvinul snahu k nápravě. Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudky nalézacích soudů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení; navrhuje též odklad vykonatelnosti rozsudku odvolacího soudu.

9. Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

11. Dovolání je přípustné, neboť v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla řešena otázka, zda se může vlastník pozemku domáhat negatorní žalobou odstranění důsledků neoprávněného zásahu do jeho vlastnického práva, spočívajícího v tom, že na jeho pozemku je bez právního důvodu cizí movitá věc, a to v případě, že tuto movitou věc, která se již dříve nacházela bez právního důvodu na jiném jeho pozemku, kam ji umístil její vlastník, přemístil vlastník pozemku na jiný svůj pozemek.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Ochranu vlastnického práva, o níž soud rozhoduje po 1. 1. 2014, je nutno v poměrech negatorní žaloby poměřovat úpravou obsaženou v § 1042 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“) [srov. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. 1. 2014, sp. zn. [17 Co 423/2013](#), uveřejněné pod č. 5/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. [22 Cdo 4884/2015](#) (toto a další níže uvedená rozhodnutí dovolacího soudu jsou dostupná na webových stránkách Nejvyššího soudu – www.nsoud.cz)].

13. Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě (§ 14 odst. 1 o. z.).

14. Podle § 1042 o. z. „vlastník se může domáhat ochrany proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje.“

15. V případě trvajících zásahu do vlastnického práva vzniká mezi vlastníkem a rušitelem relativní právní vztah (jehož obsahem je kupř. povinnost individualizovaného rušitele upustit od konkrétního zásahu do vlastnického práva) a vlastník má po dobu trvajících zásahu (po kterou rovněž trvá relativní právní vztah vzniklý v důsledku tohoto zásahu mezi vlastníkem a rušitelem) právo domáhat se po rušiteli, aby se tohoto rušení zdržel podle § 1042 o. z. Kupříkladu umístí-li rušitel na pozemek vlastníka svou věc, je vlastník oprávněn domáhat se vyklizení předmětného pozemku. Rušení trvá, dokud věc nebude odstraněna (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. [22 Cdo 2886/2014](#)).

16. Odvolací soud pod bodem 15 rozsudku uvedl: „Domáhat se odstranění tohoto zásahu (vyklizením pozemku, odstraněním návozu hlušiny) obecně žalobci mohou i proti vlastníkovi věci (zeminy) na pozemek umístěné ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. [22 Cdo 2886/2014](#). O vlastnictví žalovaného k zemině (hlušině) není mezi účastníky sporu“. Jde tedy o spor o odstranění movité věci ve vlastnictví žalobce z pozemku žalovaného. V řízení nebylo tvrzeno ani zjištěno, že by v době vyhlášení rozsudku (§ 154 odst. 1 o. s. ř.) měl žalovaný právo mít na pozemku ve spoluvlastnictví žalobce uloženou hlušinu.

17. Soudy zamítly žalobu proto, že „jednání žalobců z prosince 2014, kteří svépomocně převezli část zeminy (hlušiny) z pp. č. 3 na pp. č. 1 a pp. č. 4 je svépomocí nedovolenou ve smyslu § 14 o. z.“; takovému jednání odepřely ochranu. Odvolací soud uvedl: „K přemístění hlušiny došlo za situace, kdy probíhalo soudní řízení u Okresního soudu v Písku pod sp. zn. 9 C 25/2014, kromě jiného o vyklizení p. p. č. 3. Tento nárok byl vyloučen k samostatnému řízení a řízení o této věci pak nadále probíhalo u téhož soudu pod sp. zn. 9 C 143/2015. Nebyl žádný důvod nevyčkat výsledku tohoto řízení. Z ničeho nelze usuzovat, že by zásah veřejné (soudní) moci nepřišel vůbec či pozdě. Aktuálně nehrozil útok, resp. protiprávní jednání ze strany žalovaného, když k zásahu do vlastnického práva žalobců došlo již v roce 2008 či 2009. Protiprávní stav trval řadu let. Svépomoc žalobců tak nesměřovala k ochraně *statu quo* před zásahem do práva, šlo o útočnou obranu práva, která status quo měnila a taková svépomoc je nepřipustná a nepožívá právní ochrany ve smyslu § 8 o. z.“

18. Tento právní názor dovolací soud nesdílí.

19. Zákon výslovně neřeší situaci, jaký má na negatorní vlastnickou žalobu důsledek to, že vlastník pozemku, na kterém je bez právního důvodu umístěna cizí movitá věc, ji přemístí, ať již na tomto pozemku či na jiný pozemek v jeho vlastnictví.

20. Ustanovení § 14 odst. 1 o. z. o svépomoci nelze vykládat tak, že by vlastník pozemku, na kterém je bez právního důvodu umístěna cizí věc, s touto věcí nemohl nijak manipulovat a přemísťovat ji, pokud by nebyly splněny podmínky svépomoci v tomto ustanovení uvedené. Dovolací soud nemá pochybnost o tom, že takovou věc může vlastník pozemku v rámci tohoto pozemku přemístit, má-li proto rozumné důvody; ty mohou být hospodářské (umístění věci na určitém místě brání hospodářskému využití pozemku), nebo i jiné (např. věc tak, jak je umístěna, pozemek hyzdí).

21. Vlastník může cizí movitou věc, nacházející se bez právního důvodu na jeho pozemku, přemístit i na jiný svůj pozemek; ani v takovém případě nezaniká povinnost vlastníka movité věci ji z tohoto pozemku odstranit. Jestliže však v důsledku takového přemístění vzniknou žalovanému zvýšené náklady a zvýšené nebezpečí, může je podle okolností případu nést vlastník pozemku (§ 11 o. z. ve spojení s analogickou aplikací § 1956 o. z.). Zde bude záležet na posouzení konkrétních skutkových okolností, zejména proč a jak byla věc na pozemku umístěna a proč ji žalobce přemístit.

22. O nedovolenou svépomoc by podle konkrétních skutkových okolností mohlo jít v případě, že jednání vlastníka pozemku by ukončilo neoprávněný zásah do jeho práva, např. pokud by cizí věc nikoliv nepatrné hodnoty zlikvidoval nebo odložil na veřejné prostranství tak, že by se jí kdokoli mohl zmocnit nebo ji poškodit.

23. V této věci však věc zůstala na pozemku ve spoluvlastnictví žalobce, ten si tedy „nepomohl ke svému právu sám“, a neoprávněný zásah v modifikované podobě trval, změnil se jen faktický způsob jeho odstranění, konkrétně pozemek, ze kterého je třeba věc (hlušinu) odstranit.

24. Samotná okolnost, že žalobce (spolu s další spoluvlastníci) přemístil hlušinu na jiné své pozemky, aniž by byly splněny podmínky pro svépomocnou obranu práva, tedy nemůže být důvodem pro zamítnutí vlastnické žaloby.

25. Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu v napadené části zrušit a věc vrátit tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). Protože věc byla rozhodnuta neprodleně po předložení spisu Nejvyššímu soudu, nebylo třeba rozhodovat o návrhu na odklad vykonatelnosti rozsudku odvolacího soudu.